

Lázár Ervin

a FÁZÓMŰVÉSZ

Mesék minden évszakra

MÓRA

Lázár Ervin

a FÁZÓMŰVÉSZ

MESÉK MINDEN ÉVSZAKRA

Kismarty-Lechner Zita
illusztrációival

Móra Könyvkiadó

A meséket válogatta, és a kötetet szerkesztette:
Dávid Ádám

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánosságához közvetítését – szigorúan tilos!

A kiadó könyveit kedvezményrel
megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

© Lázár Ervin jogutódai
Illusztráció © Kismarty-Lechner Zita, 2022
© Móra Könyvkiadó, 2022

Zsiga füstő fest

Zsiga füstő az Isaszeg felé eső faluvégén lakott, amivel persze nem mondtam sokat, hiszen amióta a föld gömbölyű, minden falu minden vége Isaszeg felé esik. De Zsiga füstő akkor is a falu Isaszeg felé eső végén lakott, amikor még a föld nem volt gömbölyű. Na ugye, így már egészen más! Ebből egyfelől napfénynél világosabban következik, hogy amit elmesélek, az réges-régen történt, másfelől az is látszik belőle, hogy aki nem akarja, annak nem kötelező elhinni színes-színig igaz történetemet. De aki elhiszi, az tudja jól, hogy ekkoriban az egész világ fehér volt. A hófehér égbolt alatt, a hófehér földön, a hófehér tengerek partjain hófehér erdők lombosodtak, hófehér folyók kanyarogtak a hófehér hegyek között, hófehér tehének ittak a hófehér habokból, a hófehér réteken hófehér fűszálak lengedeztek, s a hófehér fűszálon hófehér katicabogár sétált, akinek fogalma sem volt róla, hogy neki hét pöttye van, hiszen hófehér háton hófehér pötty, az anyyi, mint a semmi.

Jó dolga volt Zsiga füstőnek. Naphosszat hevert hófehér hátán, hófehér kertjének hófehér fái és hófehér bokrai között. Ha meg nagy ritkán festeni támadt kedve, elővette hófehér palettáját, kinyomta rá a hófehér festéket, és hófehér ecsetjével hófehér tájakat, hófehér csendéleteket és hófehér aktokat pingált a hófehér vászonra. Ha elkészült, nagy büszkén mutatta:

– Na, milyen?

Milyen lett volna?! Hófehér!

Ilyen hófehéren forgott a világ kereke egészen addig a nevezetes napig, amikor Bazsarózsa Mária sírva fakadt.

Hogy mi közünk nekünk Bazsarózsa Máriához? Sok, nagyon sok, mivel ő Zsiga föstő felesége. Bazsarózsa Mária igazán szemrevaló fehérszemély volt, nála fehérebb személyt elképzelni is nehéz lenne. A haja fehér, mint a vadgesztenye, a szeme fehér, mint a smaragd, ajka fehér, mint a rubin, a bőre fehér, mint a hajnali nap fehér ragyogása. Ott ült hát Bazsarózsa Mária fehér szobája fehér székén, s fehér szeméből nagy, fehér könnycseppek potyorásztak, panaszosan végigfolytak fehér arcán, s rácsöppen-tek fehér pruszlikjára*.

– Mi bajod, édes, egyetlen lelkem, bogaram? – kérdezte Zsiga föstő, aki, mint látjuk, a szép szavakért sem ment a szomszédba, de a szép szavak azokban a világ eleji időkben is annyit értek, amennyit most.

– Azért sírok – hüppögte Bazsarózsa Mária –, mert olyan egyforma minden ruhám.

Ajaj, érezte ám Zsiga föstő, hogy nagy baj van. Itten ruháról van szó, abban pedig a nők nem ismernek tréfát. Összeszedte hát minden ékesszóló-tudományát, és rázúdította Bazsarózsa Máriára.

– Már hogy volna egyforma, amikor van hosszú, rövid, kivágott, bevágott, slingelt*, buggyantott, suttyantott, pliszírozott*, passzírozott, áthúzott, horgolt, kötött, kézzel szőtt, nyújtott, koptatott, bolyhozott, selymes, recés, szűk, zsák, mák, rák...

– De nem és nem – toppantott egyet fehér cipős, fehér harisnyás fehér lábacskaival Bazsarózsa Mária. – Nem úgy gondolom!

– Hát hogy gondolod, kedveském?

* A csillaggal jelölt szavak magyarázatát lásd a 81–82. oldalon

– Nem tudom – sírta Bazsarózsa Mária –, de másmilyen ruhákat akarok.

Látod, ilyenek a nők. Nem tudják pontosan, de a szívük legmélyén érzik. Mert honnan is tudott volna Bazsarózsa Mária a színekről, hiszen akkoriban az embereknek még az álmai is fehérek voltak. De lám, mégis megérezte. Talán egyszer, amikor eltöltötte a Zsiga füstő iránt érzett szeretet, akkor derengett föl neki, mint valami égből szivárgó zene, egy csöppnyi világoskék. Vagy éppen ellenkezőleg, amikor haragra gyúlt iránta, megvillant előtte egy szikrányi piros. De akárhogy érezte is meg, hajthatatlan volt. Csak sírt és toporzékolt – pedig állíthatom, hogy különben nem szokása. Így aztán mit volt mit tenni, Zsiga füstő kénytelen-kelletlen beadta a derekát.

– Na, várj csak – mondta, és odament a műterme sarkában állogáló nagy, fehér ládához (tulipántos láda volt különben, csak hát ugye, fehér alapon fehér tulipánok?), fölnyitotta a födelét, mélyen behajolt, és matatott, kutatott odabent, zirgett-zörgött, mint egy kisegér. Aztán nagy sóhajjal kiemelkedett belőle, s a kezében egy tubust tartott. Letekerte a kupakját, és – láss csodát! –, mint az új világ, maga a győzedelmes világ, a piros festék vakítva áradt a hófehérségbe, és Bazsarózsa Mária felsikkantott a gyönyörűségtől.

Zsiga füstő pirosra festette a felesége szoknyáját.

Bazsarózsa Mária nagy boldogságában kiszaladt az udvarra, végigszáguldotta a kertet, az utcát, hühű, a fehér világban egy tűzgolyó, egy vulkánkitörés, egy csillagrobbanás, piros, piros, piros.

A szemük elé kapták a kezüket mindenek. De csak azért, hogy gyorsan lekapják újra, és tágult pupillákkal igrák a mámoros, lobogó piros csodát.

És zúgás támadt. Én is színes akarok lenni, én is, én is! Egyre többen, egyre erősebben. És a nagy zúgásban Zsiga füstő agyá-

ból kikunkorodott egy nagy, piros gondolat. Kapta piros ecsetjét, és pirosra festette a házat, a kertet, a ribizlibokrokat, a tyúkokat, a malacot, piros mosoly jelent meg Zsiga föstő piros bajsza alatt, s már látta magát, ahogy piros ég alatt, piros dombok között, a piros Rákos-patak piros partján, piros hátán heverészik, piros kertje piros fái és piros bokrai között. És ha nagy ritkán fösteni támad kedve, hát előveszi vérpiros palettáját, kinyomja rá a vérpiros festéket, és vérpiros ecsetjével vérpiros tájakat, vérpiros csendéleteket és vérpiros aktokat pingál a vérpiros vászonra.

Zsiga föstő máris az égre fogta ecsetjét. Na de mit lát! Az ég elhúzódik. Elhúzódznak a vizek. Elhúzódznak az őzek, a nyulak, vadgalambok, kökények, szilvák, kankalinok, harangvirágok. Azt mondják, nem akarnak pirosak lenni.

Piroslik Zsiga föstő haragja a nagy pirosságban.

– Hogyhogy nem akartok?! Hát milyenek akartok?!

– Te vagy a föstő, neked kell tudni – mondják a vizek, az őzek, a nyulak, a vadgalambok, kökények, szilvák, kankalinok, harangvirágok. És azt mondja az ég is.

– Ej – morran egyet Zsiga föstő, és bemegy a műtermébe, föl emeli pirosládájának piros födelét (tulipántos láda különben, na, de piros alapon piros tulipánok?), mélyen behajol, és kutat, matat odabent, zireg-zörög, mint egy kisegér, aztán nagy sóhajjal kiemelkedik, a keze tubusokkal tele; na látod, és már fest is.

Nyüszög, sikogat, kacarászik, dalol gyönyörűségében a világ. Fölragyognak rajta tűzsárgák, olívzöldek, mélykékek, pirosok. Zsiga föstő izzad, dolgozik. Feldübörögnek a szivárványszínű vízesések, mint a csillagszóró, a kitörő tűzhányó, sárgászörösen izzik a láva, sötétzölden zúgnak a fenyvesek, aransárgák a búzatáblák, és nincs megállás, mert jön az ősz; ami eddig zöld volt, azt most sárgára, pirosra kell festeni, aztán jön a tél a sok fehérrel, aztán a tavasz türkizei, rózsaszínei, élénksárgái, áttetsző zöldjei, mosolygós barnái. Dolgozik Zsiga föstő keményen, lám, az embe-

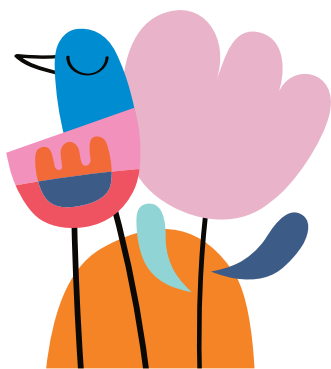
rekre is van gondja, micsoda szépre festi a lányokat, s ahol meg haragot, viszályt lát, oda nagy, fekete pacákat pötytyint, hogy épp a szívére ment annak az ordító embernek, a savas eső áztatta erdőket is befeketíti Zsiga főstő, de látszik rajta, jobb szeret esküvőt festeni, virágokat varázsol az ifjú pár lába elé, színes szalagokat lobogtat a menyasszony hajában, szikráztatja a napot, biztos lehetsz benne, hogy estére szép, mélyvörös naplemente lesz – így örvend Zsiga főstő, ha megértést és szeretetet lát.

S ha nagy ritkán akad egy szusszanásnyi ideje, hanyatt fekszik ezerszínű kertje zöld fáinak és bokrai között, elgyönyörködik gesztenyebarna, bazsarózsaarcú, türkizszemű feleségében, aki zölddel slingelt, sárgával buggyantott, pirossal suttyantott, arannyal pliszírozott, püspöklilával passzírozott, égkéssel áthúzott, robbanóvörös és alélsárga és kukorékolókék ruhákban sétálgat a csodálatosan tarkabarka világban. És maga sem tudja, miért, olyan boldog Zsiga főstő, amilyen még sose volt. És ha azt kérdeznéd, mi ebből a tanulság, hát csak annyi: láthatod, a világ ügyes-bajos dolgait mindig a nők igazítják el.

TAVASZ

A molnár fia zsák búzája

A faluvégen laktak a molnárék, a patak mellett, takaros kis házacskában. Igaz, a kéményből hiányzott egy darab, meg a tetőn is tátongott egy-két jókora lyuk, de azért takaros ház volt, hiszen rezgő nyárfa állt az udvarában, rozmaring nőtt a csonka kéményen, a tetőn meg egész esztendőben úgy zöldellt a moha, hogy mindenki megbámulta, aki arra járt.

Ezért volt takaros a szegény molnár háza. De a fia volt mégis a legtakarosabb. Hetedhét országon nem találhattak nála különb legényt. Erős is volt, okos is, bátorságért sem ment a szomszédba, s ha dolgozni kellett, akkor is ember volt a talpán. S mint afféle legény, szerette a nótát, a jó bort meg a táncot. Talán kicsit jobban is szerette, mint kellett volna. Nem nagyon sokkal, de azért icipicivel mégis.

Mikor aztán huszonegy esztendő lett, odaállt eléje az apja.

– Megnőttél, fiam, ember lettél – mondta neki –, itt az ideje, hogy megállj a világban a saját lábadon. Én szegény ember vagyok, nem adhatok neked sok útravalót, de amit kapsz, jól becsüld meg, és mindig csak azt tedd, amit most mondok.

Kíváncsian várta a legény a folytatást, az apja meg ezalatt bement a malomba. Volt itt egy zsák búza. Nagyon régen őrizték, tartogatták, akkor sem nyúltak hozzá, mikor betevő falatjuk sem volt, pedig csak ezt a zsák búzát kellett volna a garatba önteni, aztán lett volna lisztjük, kalácsuk. Hanem a molnár soha nem

engedett a zsákhoz nyúlni, pedig hej, de sokszor maradtak ebéd meg vacsora nélkül!

Ezt a zsák búzát hozta ki a molnár a keleplő* malomból, s a fia elé tette.

– Ez az útravalód, fiam – mondta.

– Ej, édesapám – ámult el a legény –, nem jobb lenne ezt cipó formájában elvinni? Vagy eladnánk, két tallért is megadnak érte, azért aztán mindenfélét vehetnék az úton, amíg munkát nem talállok. A tallérnak zsák se kell, könnyű is, kicsi is, elfér a zsebemben.

A molnár a fejét rázta.

– Nem úgy van az, fiam. Nem tallér kell neked, hanem ez a zsák búza. Mert jól jegyezd meg, ilyen búza nincs több a világon, ha ezt elveted, ezer zsákkal terem.

Ez tetszett a legénynek. Még hogy ezer zsákkal! Az lesz ám csak az igazi gazdagság, nem jár ő többet mezítláb soha életében, és még a király is megsüvegei*. Körül is nézett mindjárt, hogy hol találna vetéshez alkalmas földdarabot.

Az apja észrevette, hogy a fia már keresi is a helyet a vetésnek, s megszólalt gyorsan:

– Hanem, fiam, van ám egy bökkenő. Nem vetheted oda a búzádat, ahova akarod, mert akkor egy szem nem sok, annyit sem terem. Egyetlen hely van csak a világon, ahova elvetheted. Lehet, hogy közel van, lehet, hogy messze, én azt nem tudhatom. De ha akarod, biztosan megtalálod, csak erő kell hozzá, és csüggedned nem szabad soha.

Vakarta a legény a feje búbját.

– Mégis hogyan találom meg? Nem indulhatok vaktában a világnak!

– Azt nem is kéri tőled senki – nyugtatta meg az apja. – Ezen az úton elindulsz napkelet felé. Keveset pihenj, keveset aludj, csak éppen annyit, amennyi szükséges. Menni kell, menni! S amikor

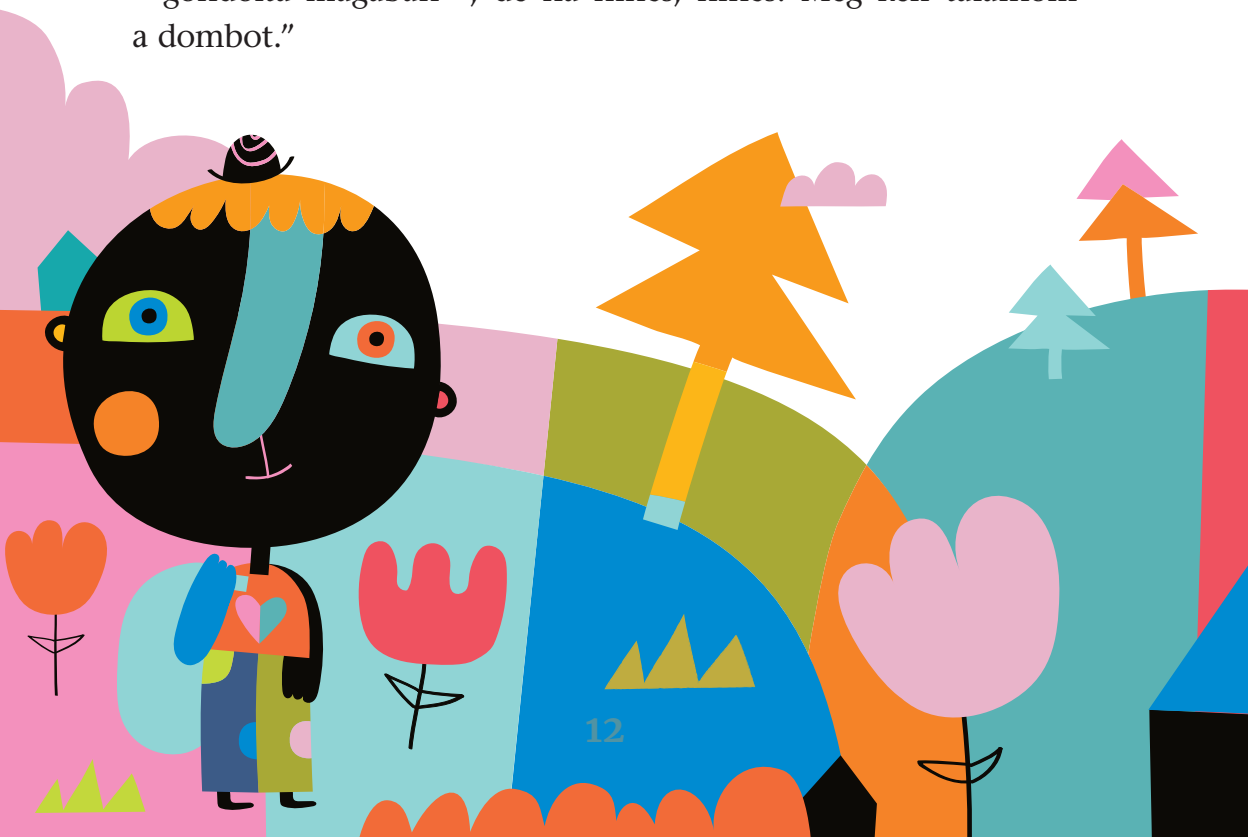
aztán egy dombocskához érsz, állj meg, vedd le a válladról a zsákot, és vedd el a dombocska földjébe a búzát. De nem lehet ám akármilyen dombocska. Ennek a dombocskának fekete humusz* a földje, puha, omlós. A legtetején meg három fenyőfa áll, s mind a három fenyő csúcsán egy piros begyű madár énekel.

Jól van, elbúcsúzott a legény a szüleitől, az édesanyja még sírt is egy sort, de nem tartóztatta, hiszen tudta jól, egyszer minden legénynek neki kell vágnia a világnak.

Ment, mendegélt a legény, még fütyörészett is, pedig ugyancsak húzta a vállát a jókora zsák. De azt gondolta magában, mit számít ez a kis fáradság, amikor ekkora gazdagság vár rá. Még meg is simogatta a nehéz zsákot.

– Ugye, zsákocska, nem hagyjuk mi cserben egymást?

Az országút nagyon hosszú, nem lehet látni se elejét, se végét. A nap egyre feljebb kapaszkodott, nem volt az égen egy árva felhő, meleg volt, verejtékezett a zsák alatt a legény. De nem hagyta magát. Ment csak keményen. „Egy kis felhő nem ártana ugyan – gondolta magában –, de ha nincs, nincs. Meg kell találnom a dombot.”

Három nap, három éjszaka ment egyfolytában. A zsák már nagyon nyomta a vállát, s lába is fájt kegyetlenül.

– Na, most már igazán itt lehetne az a dombocska – mondta bosszúsan a negyedik nap reggelén, de bizony dombocskának még csak nyoma sem látszott semerre.

Lefeküdt hát a legény, feje alá tette a zsákot, s nemsokára el is aludt. Azt álmodta, fényes hintóval állított be az apjához meg az anyjához, s olyan kéményt rakatott a házra, meg úgy befoltoztatta a lyukat, hogy a nap megállt csodálkozni az égen. El is mosolyodott álmában. Kisvártatva aztán felkelt, vette a zsákot, és továbbbindult. „Most már nem lehet messze a dombocska” – gondolta. De bizony a dombocska nem látszott semerre. Újra eltelt három nap. Megint nagyon elfáradt, s már az járt az eszében, talán nem is mondott igazat az apja, amikor meglátott egy dombocskát.

– Na végre! – örült a legény, és meggyorsította lépteit, s mint ha még a zsák is könnyebb lett volna a vállán.

Mikor közelebb ért, látja ám, hogy a dombocskának sárga homok a földje, a tetején meg egyetlen fenyő áll, s a fenyő csúcsán egy zöld begyű madár énekel.

– Ejha! – csodálkozott a legény. – Mintha az apám azt mondta volna, hogy három fenyőt találok, meg fekete földet. De hiszen itt a domb. Apám biztosan tévedett.

Aztán arra is gondolt, hogy tovább kellene vinni a zsákot.

– De hiszen más domb nincs itt semerre – mondta; fogta hát a zsákot, letette, kioldozta, és elkezdte vetni a szép piros szemű magot. Szórta, szórta, még dudorászott is, bár azért a három fenyő, a fekete föld meg a piros begyű madarak nem hagyták nyugodni. Egyszer csak látja ám, hogy a zöld begyű madár elhallgatott a fenyőn, és ijedten verdes a szárnyával.

– Mi bajod, kis madár? – kérdezte a legény.

– Nem a te földed, nem a te földed! – csivitelte a madár.

Hej, ennek a fele sem tréfa! Gyorsan bekötötte a legény a zsák száját, vállra kapta, aztán neki az országútnak. Sokkal könnyebb lett a zsák, hiszen a fele mag hiányzott – de azért a legény mégis nehezebbnek érezte. Fel sem mert nézni nagy bánatában, csak az utat bámulta egyre, lehajtott fejjel. Három hétig ment éjjel-nappal szakadatlan. A fél zsák búza már nagyon húzta a vállát, a lába is kisebesedett. „Most már igazán megszenvedtem érte, hol van hát a domb? – morgott magában. – Elég lesz a fél zsák búza is, hiszen még így is ötszáz zsákkal terem. Cifra hintót ugyan nem vehetek, s otthon is csak a kéményt tudom megcsináltatni, a tetőt nem, de ez is több a semminél.”

Már-már elhatározta, hogy pihen egyet, mikor a látóhatár szélén meglátott egy dombot.

– Na végre! – kiáltott boldogan, és futásnak eredt.

A dombnál megint elcsodálkozott. Mert ennek a dombnak barna volt a földje, a tetején két fenyőfa állt, s mind a két fenyő csúcsán egy-egy kék begyű madár énekelt.

„Mintha apám három fenyőt mondott volna, meg fekete földet és piros begyű madarakat – gondolta a legény, de aztán le-

gyintett. – Ugyan, honnan tudhatta volna ő! Meg aztán más domb nincs is a közelben. Ez lesz az bizonyára.”

Fogta a zsákot, kioldozta a száját, és vetni kezdte a búzát. Vetett, vetett, de valami nem tetszett neki. Fölnéz egyszer a fára, hát látja ám, hogy a két madár úgy verdes a szárnyával, mintha a szívüket szaggatnák.

– Mi bajotok, madárkák? – kérdezte ijedten a legény.

– Nem a te földed, nem a te földed! – csivitelték a madarak.

Fogta erre gyorsan a legény a zsákot, s szaladt az országútra. Hát alig megy néhány lépést, egyszerre csak lát egy dombot. Fekete a földje, három fenyő áll a legtetején, s mindegyik fenyő csúcsán egy piros begyű madár énekel.

Volt öröm, mikor meglátták a legényt. Csapkodtak a szárnyukkal örömeikben, integettek boldogan.

– Megjött a mi fiunk, megjött a mi fiunk!

A legény meg csak állt, szólni sem tudott.

– Vessél már, vessél már! – énekeltek a madarak. – Rád vártunk.

Letette a legény a zsákot, belenyúlt, de bizony egy fia magot sem talált.

– Miért nem vetsz? Miért nem vetsz? – kérdezték a madarak.

Erre aztán ledobta a legény a zsákot, s elfutott. Fájt a szíve, majd meghasadt. A három piros begyű kismadár meg holtan hullott le az ágról, a fekete földű dombocska egyszeriben kősziklává változott.

Látod, látod, molnár fia, miért szórtad el a búzádat?!

